

◆ VIKERKAAR ◆

Leonardo da Vinci: „Bianca Sforza“.

№. 4

Noorsoo-kirjandus pühadelauale.

T. Kuusik, Laste tembud	20 mk.
Vilhelm Buschi Joonistused T. Kuusiku eestikeelse tekstiga. — Maksi ja Lullu juhtumine mesilastega, kuidas neid nõelati ja kuidas nad jälle terveks said.	
T. Kuusik, Isand Kukerpall	40 mk.
I. Swifti „Gulliveri reisirugude“ ümberjutustus hulga piltidega. Sisaldab kaks päätükki: 1) isand K. tiplaste talus ja 2) mürakate maal.	
T. Kuusik, Äsopi valmid	50 mk.
Sisaldab antiik-aja valmimestri teosed luulekujul.	
T. Kuusik, Lumivalge luigeke	35 mk.
T. Kuusik, Nupukad haned	20 „
W. Busch, Maks ja Moorits	60 „
Löbus jant kahest poisist ja nende koerustükkidest.	
A. Kann, Asgard, skandinaavlaste muinaslugu	50 „
Hörstel, Lõunapäikese maalt. Itaalia muinasjutud	50 „
K. Pinkovski, Korea muinasjutud	75 „
„ Millest tekkis tüli	115 „
„ Liisikese äpardus	15 „
H. Saar, Käbid Torbiku sees	10 „
G. Vilberg, Kodumaa rändlinnud	50 „
P. Koit, Sulane-kuningas	15 „
Väike Roosike ja kuri võõrasõde	30 „
Anderseni muinasjutud	60 „
Tuhat üks õõ, Hommikumaa muinasjutud	175 „
Tscharskaja, Vürstitar Dschavaha õhtud	100 „

Eesti klassikakirjandusest:

Dr. Fählmanni kirjad	50 mk.
E. Bornhöhe, Tasuja	100 „
„ Viljandi mäss	85 „
Jakob Liiv, Kirjatööde täielik kogu II köide	125 „
„ Kõrbe lõvi	50 „
„ Pühakuju	25 „
„ Põgeneja	30 „
J. Mändmets, Isa ta'us	125 „
E. Peterson, Ühe härja elulugu	20 „
„ Marjad silmas	30 „

K.-ü. „Kool“, Tallinnas.

№ 4.

Vastutav toimetaja M. Nurmik.
Tegev toimetaja A. Oengo-Johanson.

1923.

II. AASTAKÄIK.

KAUNID OLID KEVADISED AJAD ...

Andi Laos.

Kaunid olid kevadised ajad,
päiksepaistelised hommikud —
üle välja värsked adrarajad,
silmapiiril koplid, tammikud.

Kaunimad veel olid õhtu-kajad,
hämärusse maetud öitseööd —
leegitsevad tuled, talumajad,
kastehelmis külavaheteed.

Kerged olid kevadised tööd
üle uudismaade astudes —
ega jalad polnud iial raugel,

Kergemad veel olid öitseööd
hõbe-hämärukses istudes —
ega suiku polnud iial laugel.

LEONARDO DA VINCI.

W. Haas'i järele.

õne suure kunstniku tööd leiavad tunnustamist juba ilmumise päevast. Meistriteosed kunsti alal räägivad kaasaeglastele kui ka järglastele. Ning kui kaasaeglased keelduvad andekat kunstnikku tunnustamast, siis tasuvad selle järgnevad põlved.

Ühelt kunstnikult ei ole teoseid jäänud. Kuid sellegi pärast on oreool ümber ta nime: Leonardo da Vinci. Pime saatus tahtis, et hävinesid ta tähtsamad tööd. Kuid vähesed, mis säilind, ning ta märkused ja käsikirjad, neid on üle 5000,

kindlustavad ta surematuse. Mida enam tungivad uurijad ta pärandusse, kunstilisse ning kirjanduslikku, seda enam tõuseb austus ta vastu.

Ta geenius on kõigekülgne, püüdev kõigil vaimuelu aladel tegutseda. Ta ei ole ainult kunstnik, nagu neid tol, renaissance'i ajal palju oli. Ta oli loodusteadlane ning anatoom, arhitekt, kindlustuste ning sõjamasinate ehitaja, inseeberina katsus ta, aastat 500 ette rutates, lennumasinat ehitada; ta oli tehnik ja mehaanik; ta korraldas pidusid ning teaatrit, tegutses kõigil kujutava kunsti aladel, maalis, modelleeris; ta oli filosoof, luuletaja, muusikamees ja isegi ennustaja. Leonardo da Vinci tegevusala oli piirita.

Sügavate kortsudega nägu osutab suurt vaimutööd. Väsimatult töötades saavutas Leonardo kõrgemad kõrgused elus. Renaissance'i lapsena tahtis ta rohkem teha kui suutis. Ühelt töölt ruttas ta teisele, nii jäi paljugi algeliseks, ebatäiuslikuks. Kuid see ei vähenda ta tahtmist.

Leonardo sündis aastal 1452 Florentiini linnakeses, Vincis, notaariuse Ser Piero da Vinci pojana. Leonardol oli 11 õde-venda (ta isal oli üldse 3 naist). Vara avaldusid ta kunstilised kalduvused, ning juba noores eas sattus tol ajal austud Andrea del Verrocchio töötuppa Florenzis. Aastal 1472 võeti ta meistrina maalijate gildi. See pole hämmastav, sest maalija, kujur ning kuldsepp Verrocchio, kellest valmistud Coleoni ratsanikukuju, varase renaissance'i toredam teos, oli hää õpetaja. Florenz oli tol ajal oma arenemise haripunktil. Võimas ja rikas, vaimlise ning kunstielu keskpunktina oli ta võrdlemata soodus noorte kunstnikkude kasvamiseks.

Kuid Leonardo lahkus kunstiga üliküllastud Florenzist. Milano hertsog Lodovico il Moro, Sforza soost, kutsus ta aastal 1481 oma asulinna, mille rikkusest nüüd õiget kujutlust ei saa, sest tol ajal pidi ta Saksa-, Prantsus- ning Inglismaast üle olema. Moro tundis varakult Leonardos geeniuuse ära, ning see ei pannud ka küünalt vaka alla, nagu üks ta kiri hertsogile näitab. Sääli loetleb ta kõik omad oskused, sõjalised ning rahuaegsed.

Aastasaja lõpuni elab Leonardo Milanos. Igal pool oli tema käsi, tema iseloomulikud jooned tunda.

Aastasaja vahetusel oli Milano elus ning ühes sellega ka Leonardo elus pööre. Prantslased Louis XII juhatusel tungisid Lombardiasse ning valdasid päälinna Milano, Lodovico viidi Prantsusmaale ning Leonardo pages Florenzi.

Ta sõjatehniku kuulsus oli vahepeäl igalpool tuntuks saanud, sest Caesare Borgia nõunikuna oli ta sõjakäikudel Romagnas 1502 ja 1503 a. kaasas. 1506—1513 elas ta jälle Milanos, marshal Chaumont'i ning Louis XII kutsel. Peab arvesse võtma toleaeegsed vaated kunstniku kohta. Leonardo tundis ennast sääl arvatavasti hästi, sest ta asutas kooli, kus paljud õppisid. Kui 1512 a. prantslased Lombardiast välja aeti ning Massimiliano oma isa Lodovico troonile asus, pidi Leonardo linnast lahkuma.

1513. aastal näeme teda Roomas, kutsut paavst Leo X-dast. Mõne aasta pärast lahkus ta jäädavalt Itaaliast. Prantsusemaal oli kuningaks François I. See kutsus Leonardo enese juure, ning annetas talle Cloux lossi, Loire'i jõe ääres. Sinna jäi ta surmani, 1519. aasta maikuumi. Räägitakse, ta surnud François I kätel, kuid see on küll ainult luule.

Leonardost-kujurist ei ole midagi säilinud, ehk ta küll eluaeg kujurina töötas.

Rohkem kui arhitektist ning kujurist, teame Leonardost-maalijast. Armuline saatus säilitas mõned pildid ning sellepärast tunnevad paljud Leonardot ainult kui suuremat Itaalia renaissance maalikjat. Siin räägime ainult piltidest, mis kindlasti Leonardo omad, lõpetud ning praegu veel olemas. Esimese saavutusena märgime põlvitava ingli ta õpetaja Verrocchio pildil „Jeesuse ristimine“, mis palju kiitust teenis. Leonardo käsi on tunda, töö erineb meistri omast. Pilt on praegu Florenzi akadeemias.

Suure pildi omab Prantsusemaa Louvre'is, nimelt „Grootimadonna“, mis 90-date aastate algul Milanos maalik. Pilt kujutab jumalaema Jeesusega, väikese Johannese ning ingligna mägisel maastikul.

Suurimat kiitust kaasaeglastelt sai „Õhtusöömaeg“, millega ta 15. aastasaja lõpul ilustas Santa Maria della Grazia kloostrit. Jeesus ning üksikud jüngrid hästi iseloomustud.

Pilt väga elav. Kahjuks ei säilind töö. Leonardo ise, tahtes midagi uut leida, maalís uuel, ennetundmata viisil. Värvíd ei püsind aga, ning meil on suurest teosest ainult uuendud jätised.

Kaks tööd omab veel Louvre: „Püha Anna“ ning kuulsa „Mona Lisa“, See pilt on noore florentiinlanna „Francesco del Giocondo“ abikaasa, portree, miks ta sageli „Gioconda“ks hüütakse. „Mona Lisa“ peetakse Leonardo tähtsamaks teoseks. Saladuslik naeratus pildil kujutatu näol on põhjuseks paljudele luuletustele, novellidele ning romaanidele. Ning kui „Mona Lisa“ 1911 aastal Louvre'ist varastati, taibati ta väärtust täiel määral. Õnneks leiti pilt uuesti. Nimetud olgu lõpuks pooleli „Ristija Johannes“, mis ka Louvre'is. Ka see on palju vigastud. Õnn on, et Leonardo oma piltidele hulk joonistusi ning kavandid teind, sest neist saame selge ülevaate ta maalilisest loomingust.

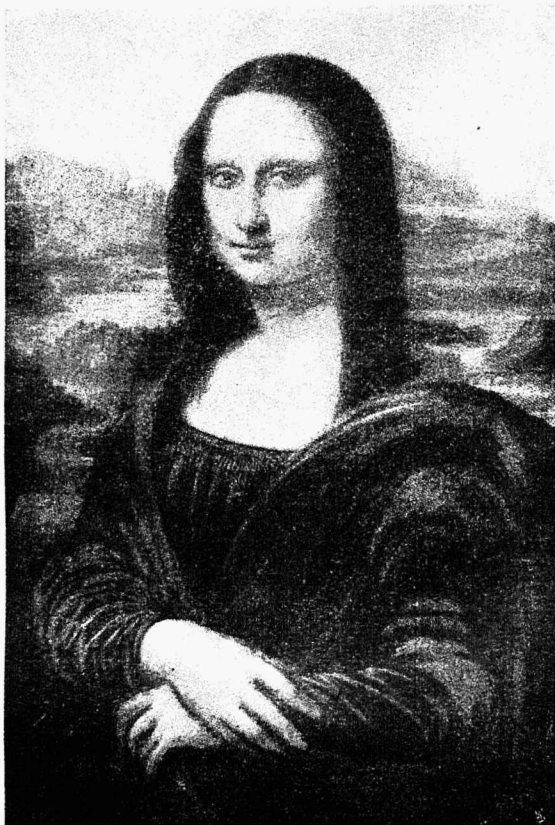
Leonardo mitmekülgse tegevuse vaatlusele asudes, algame arhitektuurist. Arhitektuur peaks esimene kunstidest olema, ehk ta praegu seda küll ei ole. Arhitekt loob ehituse, päämise idee. Tema plaanide kohaselt korraldavad omad juba kujurid, maalijad jne.

Kuid Leonardo't ehitusmeistrina vaadeldes puutume ta elu traagikaga kokku: tung tuhandeid plaane teostada, ta vaimulna mitmekesidus ei luba lõpmatut hulka töid täiuseni viia, ehk kui see juhtus, hävitas ta töö saatus, ehk aastasajad kaotasid selle jäljed. Sageli peame ainult ta enese ehk teiste kirjeldustega leppima. Nii on võimalik, et ta 1485—1490 Milano katedrali kavandi valmistas. Ta tegi Milano hertsogide hauakambri plaanid, samuti kirikute ning losside. Kuid tähelepanuvääriliseim on ta tegutsemine linnaehituse plaanidega, sest see näitab, kui palju ta omast ajast ette jõudis.

Katku ajal Milanos 1484—1485. a. valmistas ta uue linna-plaani, mis ta kaasaeglastele unistusena näis, kuid praegu päris teostatav inimesasukoht oleks. Leonardo kirjutab:

„Veekogu põhi, mis aegade taga asub, olgu aegade tasapinnal, ning torude kaudu peab ta võima igal ajal neile vett anda, nii tihti kui vaja.

Midagi ei pea kanaalidesse viskama ning iga lodi peab

Leonardo da Vinci „Mona Lisa“.

teatud hulga pääkanaali mustust välja vedama ja kaldale ajama.

Kümnest linnast peab 5000 maja 30.000 elanikuga välja viima, rahvast laiemale maa-alale asetama, mis väravaesiseid haisust ning katkuseemneist puhastaks.“

Marie Herzfeld teatab omas raamatus Leonardost selle linna kohta järgmist: Linna peab ehitama vee reservuaarid, et jõed üle ajada ega ära kuivada ei saaks, tänavad peavad sama laiad olema, kui suurmajade üldine kõrgus, tõstemasinad tõstavad vee kõige kõrgematele kordadele. Niisama tahab ta tööstuslisi linnajagusid elamiseks määratutest eraldada, nagu praegugi püütakse ehitada.

Ta kirjandusline päateos räägib maalikunstist: „Traktaat maalimisest“, milles ta pintslikunsti teistest üle säeb.

Leonardo da Vinci „Grootimadonna“.

„Traktaat maalikunstist“ pakub praegugi veel palju väärtuslikku. Laseme Leonardo enese rääkida (võtame arvesse, et teos pääle muu ka maalija elukutset kaitseb, mis Leonardo ajal veel ei olnud tunnustud):

„Teadustes, kus järelaimamine võimalik, võib õpilane õpetaja kõrguse saavutada; kuid neis ei saavutata sarnaseid kõrgusi, kui neis, mida parandada võimata. Viimaste seas on esimene — maalikunst. Teda ei saa õpetada, kui temaks looduselt annet ei ole, nagu matemaatikaga on, kus õpilane kõik omistab, mis õpetaja ette kannab. Maalikunstis ei saa ära kirjutada, nagu töid, kus ärakiri algkirja vääriline. Ei saa kopeerida, nagu kujusid, kus omakäene töö järelvalatu vää-

riiline. Ta on üksi, on eht, toob üksi enese loojale au ja kuulsust ning jääb väärtuslikuks ning ainsaks...

Maalikunst on teaduse ning looduse tütar, loodusest loodud, ehk õigemini looduse tütre tütar — sest nähtavad asjad loob loodus ning neist sugeneb maalikunst...

Annan nõu maalijaile: ialgi ärgu aimaku üksteist järel, sest nii pole ta looduse poeg, vaid pojapoeg. Peab vaatlema eeskujusid looduses, mitte meistrid, kes neist õppisid. Seda ei ütlen ma neile, kes kunsti abil rikkaks tahavad saada, vaid neile, kes kuulsust ja au taotleavad.

Et kehaline hääolemine vaimlist arenemist ei takistaks, peab maalija üksildaselt elama ja seda nimelt siis, kui ta tähelepanekutele andub. Oled üksi — oled täiesti enese päralt; on sul ka ainult üks seltsiline, oled ainult pooleldi enese päralt; ning seda vähem, mida vahetum läbikäimine. Ning mida rohkem inimesi su lähedal, seda suurem hädaoht. Ning kui sa ütled: ma ei lase võtta oma algupärasust, tõmbun taha poole, et anduda vaatlustele, siis, ütlen sulle, teostad selle pahasti, sest võimatu on nende loba mõnikord mitte kuulata. Kahte isandat ei saa teenida: sa ei ole seltsilise ega kunsti päralt.

Muusikat peab maalikunsti õeks nimetama, sest ta teenib kõrva, mis silmale järgnev meel. Kuid maalikunst on suurem muusikast, sest ta ei sure kohe pääle sündi, nagu õnnetu muusika, vaid jääb seisma ning näitab meile elavana seda, mis ainult tasapind...“

Ta filosoofiliste arutuste sügavus avaldub märkustes:

„Vajadus on looduse isand ning juht.“

„Vale on sedavõrd põlgamisväärne, et Jumala auks tarvituna ta selle jumalikkust haavab, kuna tõde väärtuslik on, nii et ta väheväärtuslisi asju kaunistab“.

Ehk: „Ära valeta oma minevikku õigeks.“

Sügavmõtteline on ka väike valm habemenoast, kes pääst lahku, et peidus rahulikult puhata.

„Ta kaotab hiilguse ning roostetub, sest teda ei tarvita enam, ning nii juhtub ka päädega, mis midagi ei tee“, lõpetab Leonardo. „Nad kaotavad oma vaimuteravuse ning teadmatuse rooste hävitab nad.“

Leonardo teaduslikud uurimused on seot kunstiga. Ta uuris inimese ja loomade anatoomiat. Kõigile loodusteaduse aladele tungis ta katsete abil. „Tõeline teadmine on see, mis saavutakse meelte abil. See vaigistab vaidleajaid ning ei toida uurijat unistustega... Minu arutused põhjenevad lihtsatel kogemustel, mis üksi õiged..

Minu töö on, esiteks katse teha ning siis seletada, miks katse nii peab minema. See on ainus õige viis loodusteadlastele. Sest algab loodus põhjusest ning lõpetab tagajärjega, siis peame meie vastupidi, s. o. tagajärjest põhjuseni minema..

Joonistan võrdluseks konna jalad, millel palju ühist inimese omadega, kontide kui ka lihaksete poolest; neile järgnevad jänese tagumised jalad, millel palju rasvast vabu muskolid.

Tahan näidata, missugune vahe hobuse ning inimese kehaehituse vahel, niisama ka teiste loomadega. Algan kontidest, neile järgnevad muskolid..“ jne.

Nii saavutas ta tagajärjed, milledest osalt praegu, 400 aasta pärast, ette jõutud ei ole.

Üks Leonardo ennustustest tehnika alal ütleb: „Inimesed räägivad ükskord kauge maa tagant üksteisega.“

Peame veel Leonardot tehnikuna vaatlema:

Eluaeg tegutses ta lennu probleemiga ning tema väljamõeldud aparaat on väga sarnane praegustele. Milline võrratu kaugenägelikkus! Ka tema võttis aluseks linnulennu, mis järgmisel aastasajal teise maalija, Arnold Böcklin'i lennukatsetele õhutas. Ta kirjutas:

„Lennuk peab nahkhiirt järele aimama, sest tiivadel peab raam olema. Kui tahetakse linnutiibu järele aimata, siis on need kõvemad, sest nad on aukudest läbi puurit: suled pole seot ning lasevad õhku läbi. Nahkhiire tiivad on aga aukudeta.“

Lennuk võib kahel viisil hävineda: murdudes ehk küljeli kukkudes. Sellepärast peab laugumisi laskuma ning peaaegu horisontaalselt. Murdumise võimaluse eest võib kaitseda, võimalikult tugevat aparaati ehitades..“

Lõpuks märgime veel ta tegutsemise suklemise problee-

miga, sest tuukrid on ju veealuse paadi eelkäijad. Ka siin kõlavad Leonardo sõnad ennustusena:

„Kuid ma ei kirjelda, kuidas ma vee all püsin ning kui kaua söögita läbi saan, sest inimesed tarvitaks neid teadmisi oma kurja loomu tõttu laevade hävitamiseks ning inimeste hukkamiseks. Hädaohututest viisidest räägin küll, sest neid tarvitades peab õhutoru avaus veepinnal olema...“

*

Ka ei teata Leonardo enese elust palju. Et ta isa jõukas inimene oli, siis ei olnud ta noorpõli raske. Hiljem mängis saatus temaga. Ajad olid vaheldusrikkad, nad ei võimaldanud rahulikku elu. Sellepärast olid vist ka Leonardol, eriti pääle Moro langemist, pahad päevad. Kuid suuremat viletsust ei ole ta omal eluajal tunnud, ehk ta küll ka rikkaks ei saanud. Ta jäi elu lõpuni poissmeheks.

Ta olnud väga armastusevääriline inimene seltskonnas. Elu vürstikodades oli muidugi suure tutvusringkonnaga seot. Kuid sisemiselt jäi ta ikkagi üksildaseks. See on geeniuse üksildus, kelle mõtete ees kaasaeglased arusaamatult seisid. Kuna suurem hulk inimesi äripäevastel askeldustel peatuvad, ruttavad geeniuse mõtted sajad aastad ette ning teda hindavad vaid järeltulevad põlvned.

On veel midagi, mis suure kunstniku teistest inimestest lahutab. Kuna keskmine inimene tuhande küsimuse kohta selgusele peab jõudma ning seisukohta võtma, on geniaalsel kunstnikul ainult üks kohustus: oma töö, ideede ilm, uuelemised — millistega ta tegutseb. Ta täidab oma kohuse parimini, tehes tööd, ilma et laseks ennast millegistki segada. Ja kui ta ei tööta, siis uurib ehk vaatleb ta loodust. Määratu hulk joonistusi tõestavad seda.

Leonardo da Vinci töö mõju kestub edasi. Teadus ja kunst pöörduvad ikka ta saavutuste poole. Kõigiks aegadeks jääb ta eeskujuks, kuidas inimene omast jõust ning väsimata teadusehimu abil suuremad kõrgused saavutab.

Robert Louis Stevensoni romaan.

8. p ä ä t ü k k.

Võõrastemajas „Kiiker“.

Kui söönud olin, andis skvair kirja John Silverile võõrastemaija „Kiiker“ ning ütles, et võin leida kergesti selle koha, minnes pikki dokkide rida, kunni näen võõrastemaja, millel sildiks suur valgevaskne kiiker. Läskin, rõõmustades juhuse üle näha veel rohkem laevu ning laevamehi; tee oli täis inimesei, vankreid ja kaubapakke, sest dokkides oli elavaim tegevusaeg.

Leidsin võõrastemaja. See oli väike mugav lõbukoht. Silt oli värskelt värvitud; aknail punased eesriided; põrandale riputatud puhast liiva. Ta oli kahe tänava vahel, mõlemile poole viivad ukсед olid avatud, mis tubakpilvedele vaatamata tegi valgeks suure madala ruumi.

Külalised olid suuremalt jaolt merimehed ning kõik nad ajasid juttu nii valjusti, et seisatasin ukse, kartes sisse minna.

Kuna ma seisin, tuli kõrvaltoast mees, kelles kohe arvasin Pika Johni ära tundma. Vasak jalg oli maha lõigatud niudeni ning vasaku kaenla all oli kark, mida ta osavasti tarvitas, hüpeldes käigul nagu lind. Ta oli väga pikk ja tugev, nagu lai kui seasink — inetu, kahvatu, kuid siiski tark ja naerune. Parimas tujus liikus ta vilistades laudade vahel, avaldades oma poolehoidu mõnedele külalisist naljaga või õlalekoputamisega.

Õigust öelda, kui esimest korda skvair Trelawney mainis Pikka Johni kirjas, tekkis m'us kartus, et ta osutub seesama

tihejalaga merimehe, keda niikaua vaatlesin vanas „Benbows“. Ühest vaatest oli küllalt eksimuse selgituseks. Nägin kapteni, Musta Koera ning pimedat Pew'd ja arvasin teadma, milline on meriröõvel, — hoopis teistsugune olend, kui see lõbus kõrtsimees.

Lõpuks kogusin julgust, astusin üle läve ning läksin otse mehe juure, kes parajasti külalisega juttu ajas, tuges kargule.

„Mr. Silver?“ küsisin, ulatades kirja.

„Jah, poiss,“ vastas ta, „nii on mu nimi küll. Ning kes oled sina?“ Nähes skvairi kirja näis ta võpatama.

„A-a!“ ütles ta valjusti, sirutades käe. „Mõistan. Sa oled meie uus kajutipoiss. Väga rõõmustav!“

Ning ta surus mu kätt oma suure käpaga.

Just siis tõusis üks vastasseina ääres istuvaist külalist ning pööris kiiresti ukse poole. See oli lähedal ning hetku pärast oli ta tänaval. Kuid mu tähelepanu pööras enesele sarnane rutt ning tundsin ta kohe ära. See oli mees ilma kahe sõrmeta, kes esimesena ilmus „Admiraal Benbow'sse“.

„Oo!“ hüüdsin. „Pidage ta kinni! See on Must Koer!“

„Mul ükskõik, kes ta on,“ vastas Silver. „Kuid ta ei maksnud arvet. Harry, mine võta kinni!“

Üks lähemaist uksele kargas ülesse ning ruttas jälgima.

„Ta peab maksma, olgu ta kas või admiraal Hawke,“ karjus Silver; ning siis, lastes lahti mu käe, küsis ta: „Mis sa ütlesid, kuidas teda hüütakse? Must. . . mis asi?“

„Koer, sir,“ vastasin. „Mr. Trelawney ei rääkind teile meriröõvlistest? See oli üks neist?“

„Nii?“ imestas Silver. „Minu majas! Ben, jookse appi Harryle! Üks neist nārakaist oli ta! Sina jõid t'aga, Morgan? Tule siia!“

Mees, keda hüüti Morganiks, vana hallijuukseline, punase näoga merimees, lähenes aralt, keerutades tubakat kokku.

„Noh, Morgan,“ ütles Pikk John valjult, „sa ei ole iialgi enne näind seda Musta — Musta Koera, mis?“

„Ei ole, sir,“ vastas Morgan kummardades.

„Sa ei teadnud ta nimegi, ega?“

„Ei, sir.“

„Tõesti, Tom Morgan, see on sinu õnn!“ arvas kõrtsmik. Kui sul oleks tegu mingi sarnase asjaga, sa ei tohiks oma jalga tõsta üle mu läve, võid selles kindel olla! Ja mis ta sulle rääkis?“

„Ma ei mäleta õieti, sir,“ vastas Morgan.

„Milline pää sul õladel on, kapsapää või?“ küsis Pikk

John. „Ei mäleta õieti! Noh, millest te lobisesite — merisõit-
tudest, kaptenitest, laevadest? Lase kuulda! Millest?“

„Meie kõnelesime kiilhaalamisest,“ vastas Morgan.

„Kiilhaalamisest? See on väga mõjuv asi, võid kindel
olla. Mine tagasi nüüd, Tom.“

Ning kui Tom tagasi veeres oma kohale, sosistas ta mulle
salajas, mis mind väga meelitas tookord:

„Ta on ausaim mees, see Tom Morgan, ainult vähe lolla-
kas. Ja nüüd,“ jatkas ta valjusti, „vaatame seda — Musta
Koera. Ei, ma ei tea seda nime. Kuid — näinud olen vist
seda närukaela. Ta käis siin harilikult koos pimedada sandiga.“

„Nii see oli kindlasti,“ ütlesin. „Ma tean seda pimedat
ka. Ta nimi on Pew.“

„Jah, oli!“ hüüdis erutatult Silver. „Pew! Just nii. Ta
oli päris kõrilõikaja nägu. Kui nüüd kätte saame Musta Koera,
saab uudiseid kapten Trelawneyle! Ben on hää jooksja, vä-
hesed merimehed võivad temaga võistelda. Ta peab selle
kinni püüdma, kindlasti! Ta rääkis kiilhaalamisest? Ma talle
näitan kiilhaalamist!“

Sajatades kõmpis ta laudade vahel edasi-tagasi, tagus
käega vastu lauda ning osutas sarnast ärevust, et oleks oma
süütust pannud uskuma kas või Old Bailey kohtunikku. Lei-
des Musta Koera „Kiikris“, ärkasid taas mu kahtlused ning
hakkasin vaatlema seda kokka. Kuid ta oli liiga tark ning
ettevaatlik minu jaoks ja kui tulid tagasi mõlemd jälgijad ning
teatasid, et kaotasid jäled rahvamurrus, söimas ta neid kui
vargaid, nii et ma oleks pääga vastutanud Pika John Silveri
süütuse eest.

„Vaata. Hawkins,“ ütles ta, „siin ma nüüd olen, vana
mees. Ja kapten Trelawney — mis tema mõtleb? Minu ma-
jas istus see kõrilõikaja ning jõi minu oma rummi! Sina tu-
led, jutustad mulle kõik ning mina lasen ta kõigi nähes ära
jooksta! Nüüd, Hawkins, kaitse mind kapteni ees. Sa oled
küll noor, kuid siiski tark nagu täis mees. Märkasid seda ko-
he, kui tulid. Arva ise: mis ma võin selle roikaga komberda-
des? Oleks ma merimees nagu enne, ma talle oleks näidanud:
kuid nüüd. . .“

Ning korruga peatas ta, suu lahti nagu oleks talle mi-
dagi meele tulnud.

„Arve!“ purskas ta. „Kolm klaasi rummi. Lõhkegu mu
roikad kui ma seda ei unustanud!“

Ning, kukkudes pingile, naeris ta nii et pisarad mööda
palgeid jooksid.

Ma hakkasin naerma; ning meie naersime mõlemad, et
kõrts mürises.

„Näed, milline merivasikas ma olen!“ ütles ta lõpuks.

kuivatades palgeid. „Meie sobime hästi, Hawkins, minust saaks toreda laevapoisi. Aga nüüd lähme, see ei tähenda midagi. Panen kübara pähe ning tulen teatan kapten Trelawneyle, mis juhtus. Sest mõtle, Hawkins, see on väga tähtis; ning minu ega sinu vastu ei ärata see midagi, mida julgeks nimetada usalduseks. Kummagi vastu, ütlen sulle; kus meie aru küll oli? Kuid toreda ninanipsu tegi ta mulle!“

Ning jälle hakkas ta naerma ja nii südamlikult, et ma ei saanud muidu, kui pidin talle kaasa naerma.

Meie lühikesel jalutuskäigul pikki sadamakallast osutas ta huvitavaim kaaslane; rääkides mulle laevadest, milledest möödusime, nende takelaashist, kandejõust ja rahvusest; seletas, millised tööd käimas — ühte tühjendakse, teisi täidetakse, kolmandad valmistavad mereleminekut; ehk rääkis mulle väikseid anektoote laevadest ning laevameestest, või kordas merioskussõnu, kummi need mulle meele jäid. Märkasin, temast oleks saanud parima bootsmanni, mis olla võib.

Jõudes võõrastemaija, leidsime sääl skvairi ja dr. Livescy õllekannu tühjendamas enne laevale minekut ülevaatuses.

Pikk John rääkis kõik loo otsast-otsani nagu ta juhtus. „See oli nii, Hawkins, eks?“ pööris ta minu poole vahest ning ma võisin ainult ta juttu kinnitada.

Mõlemad härrad kahetsesid väga, et Must Koer minema pääsis, kuid kõik olime nõus, et ei olnud võimalik midagi teha, ning jumalaga jättes võttis Pikk John oma kargu ja lahkus.

„Homme kella neljaks kõik laeva,“ hüüdis skvair talle järele.

„Ja, ja, sir,“ vastas kokk.

„Hüva, skvair,“ ütles dr. Livescy. „Mul ei ole küll palju usku kõigesse sellesse, kuid, peab ütleva, see John Silver mulle meeldib.“

„Ta on tubli,“ arvas skvair.

„Ja nüüd,“ küsis doktor. „Jim võib meiega laevale tulla, eks.“

„Muidugi,“ vastas skvair. „Võta kübar, Hawkins, lähme laeva vaatama.“

9. p ä ä t ü k k.

Püssirohi ja sõjariistad.

„Hispaniola“ oli vähe eemal kaldast ning läbi sõita tuli mitme laeva ninailustuse alt ja pära ümber, mõnikord krabisesid nende trossid paadi kiilu all ehk möödusid üle meie päade. Viimaks saabusime laeva juure, kus meid tervitades vastu võttis tüürimees, mr. Arrow, kõrvarõngaste ja kõõrdsilmadega pruuniks põlenud vana merimees. Tema ja skvair said

üksteisega väga hästi läbi, kuid, nagu kohe märkasin, seda ei võinud öelda mr. Trelawney ja kapteni kohta. Viimane ei näinud millegagi laevas rahul olema ning vaevalt laskusime alla kajutisse, kui üks meestest meile järgnes.

„Sir, kapten Smollett soovib teiega kõnelda,“ teatas ta.

„Olen alati valmis kapteni teenistuseks. Paluge ta sisse,“ vastas skvair.

Kapten astus kohe sisse ning sules ukse enese järel.

„Well, kapten Smollett, mis teil oli öelda? Loodan, et kõik korras ning merekindel on?“

„Sir,“ ütles kapten, „ma arvan, on parim otsekohe kõik öelda, isegi riskides teid haavata. Ühe sõnaga: mulle ei meeldi see reis, ei meeldi meeskond ega mu abiline.“

„Võib olla, ei meeldi teile ka laev, sir?“ küsis skvair, tusaselt nähtavasti.

„Seda ei saa öelda, enne kui proovitud,“ vastas kapten.

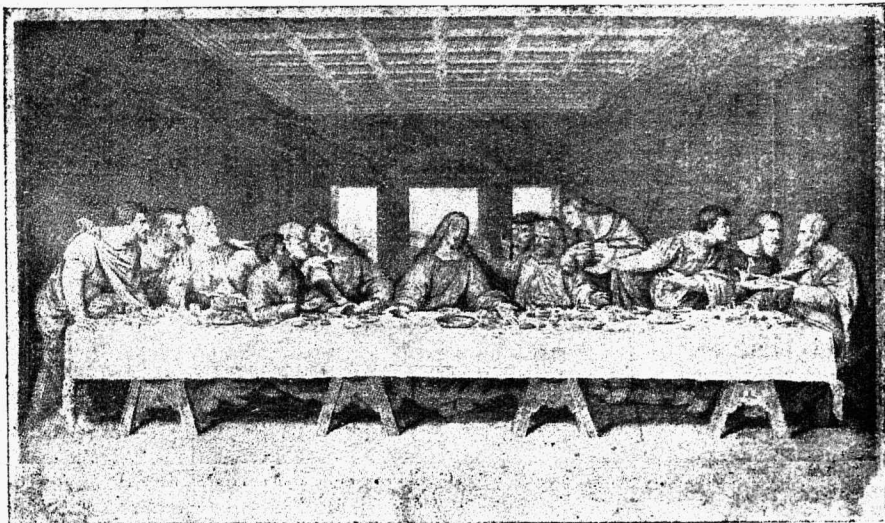
„Ta näib olevat tugeva ehitusega, rohkem ei tea ma rääkida.“

„Võib olla, ei meeldi teile ka teie peremees?“ küsis skvair.

Kuid dr. Livescy segas vahele.

„Pidage, pidage,“ ütles ta. „Pole vaja küsimusi, mis tekitavad pahandust. Kapten ütles kas liiga palju või liiga vähe ning ma olen sunnitud paluma selgitust ta sõnadele. Räägite, teile ei meeldi see reis. Miks?“

„Mina astusin teenistusse tingimustel, mis nimetakse

Leonardo da Vinci „Püha õhtusöömaeg“.

kinnipitseeritud korraldusteks“, pidin selle härra laeva viima, kuhu ta käsib,“ vastas kapten. „See on kõik hää. Kuid nüüd selgub, et iga mees eespool masti teab minust rohkem. On see õige?“

„Ei,“ oli nõus dr. Livescy, „teil on õigus.“

„Edasi,“ jatkas kapten, „saan teada, et sõidame varanduse järele — kuulen seda omadelt meestelt, kujutelge. Varandus on täbar asi, mul ei meeldi mitmel põhjusel sarnane reis varanduse järele, ning pääle muu ei meeldi ta mulle, kui ta on saladus ning (vabandage mr. Trelawney!) kui see saladus on teada papagoil.“

„Silveri papagoil?“ küsis skvair.

„See on ainult kõnekään,“ ütles kapten. „Tähendab, välja lobisetud. Ma arvan teie ei tea palju sellest, mis siin sünnib, ning ma ütlen teile, see reis on täbar.“

„See on kõik selge ning päris õige,“ vastas dr. Livescy. „Meie riskeerime, kuid see pole meil nii teadmata, nagu arvate. Edasi, teie räägite, meeskond ei meeldi. On nad halvad merimehed?“

„Nad ei meeldi mulle, sir,“ rääkis kapten Smollett. „Ning ma, arvan, oleks pidanud ise meeskonna palkama.“

„Võib olla, oleks pidanud,“ vastas doktor. „Võib olla, oleks mu sõber pidanud teilt nõu küsima; kuid see eksimus, kui see eksimus on, juhtus kogemata. Teile ei meeldi mr. Arrow?“

„Ei, sir. Ta on hää merimees; kuid ta on meestega liiga seltsimehelik, et hää ülemus olla. Tüürimees peab oskama ennast ülal pidada, ta ei tohi juua meestega eestpoolt masti.“

„Joo ta?“ hüüdis skvair.

„Ei, sir,“ vastas kapten, „kuid liiga seltsimehelikult käib ta nendega ümber.“

„Noh hää, ja mis järgneb sellest, kapten?“ küsis doktor. „Õelge, mis te tahate.“

„Well, härrad. Teie otsustasite sõita?“

„Kindlasti,“ vastas skvair.

„Väga hää,“ sõnas kapten. „Olete kuulnud mind kannatlikult, ehk küll ei saa tõestada mu sõnu, kuulake veel mõned sõnad. Püssirohi ja sõjariistad laaditi vööri. Teil on hää koht kajuti all, miks mitte sinna? — see on esimeseks. Siis on teil neli oma inimest kaasas ning tahate nad vööri elama asetada. Miks neile mitte anda koid kajuti kõrval? — see on teiseks.“

„Veel midagi?“ küsis mr. Trelawney.

„Veel üks asi,“ vastas kapten. „Sellest lobisetakse liiga palju.“

„Tõsi, liiga palju,“ oli doktor nõus.

„Ütlen teile, mis olen ise kuulnud,“ jatkas kapten Smollett, „teil olla ühe saare kaart, millel ristidega tähistud varanduse asupaik; ning see saar on. . .“ ja ta nimetas täpselt laiuse ning pikkuse.

„Kellelegi ei öelnud ma seda,“ hüüdis skvair.

„Kuid mehed teavad,“ väitas kapten.

„See olite teie, Livescy, või Hawkins,“ arvas skvair.

„Pole tähtis, kes seda tegi,“ vastas doktor. „Kuid nähtavasti ei pööranud doktor ega kapten tähelepanu ta protestile. Ka mina ei uskunud teda, sest ta oli ju suur lobasuu; muide, seekord rääkis ta õigust: keegi meist ei rääkinud saare asukohast.

„Well, mu härrad,“ kõneles kapten edasi. „Ma ei tea, kes omab kaardi; kuid ma tahan, et see jääkski saladuseks minu ja mr. Arrow eest. Muidu pean paluma lõpuarve.“

„Ma näen,“ ütles doktor, „teie tahate seda saladuses hoida ning tahate moodustada päras minu sõbra teenijatest garnisoni, varustatud sõjariistadega. Teiste sõnodega, teie kardate mässu.“

„Sir“, vastas kapten, „palun mitte pahaks panna, kuid teil pole õigust sõnu mulle omistada, mida ma pole rääkinud. Kaptenil, sir, ei ole õigust merele sõita, kui tal küllalt põhjust on seda karta. Mis puhtub mr. Arrow'se — ta on läbi ja läbi aus; mõnedest teistest tean seda ka. Mina olen vastutav laeva kui ka iga inimese elu eest laeval. Näen, kõik ei ole nii nagu peaks olema ning sellepärast palun tarvitusele võtta mõned ettevaatuse abinõud ehk — mind vabastada teenistusest. See on kõik.“

„Kapten Smollett“, algas doktor naeratades, „olete kuulnud juttu mäest ja hiirest? Vabandage, teie tuletasite mulle meeles selle. Teie tulles võisin ma kihla vedada, et teil palju rohkem öelda on.“

„Doktor,“ vastas kapten, „teie olete tark. Siia tulles tahtsin paluda lahti teenistusest. Ma ei mõelnud, et mr. Trelawney sõnagi kuulda võtab.“

„Ei olekski,“ hüüdis skvair. „Ei oleks siin Livescyd, ma oleks saatnud teid kus kurat. Ma kuulasin teid ning teen kuidas soovite. Kuid mu arvamine teist on halvem.“

„Kuidas soovite, sir,“ vastas kapten. „Mina teen, mis mu kohus.“

Nende sõnadega lahkus ta.

„Trelawney,“ ütles doktor, „kõige pääle vaatamata arvan, et palkasite laevale ainult kaks ausat meest: kapteni ja John Silveri.“

„Silver — ja,“ hüüdis skvair, „kuid mis puhtub sellesse

väljakannatamata luiskajasse, siis ei ole tema ülalpidamine mehelik, merimehelik ega inglase kohane.“

„Hüva,“ arvas doktor, „eks me näe.“

Tekile saabudes nägime, et mehed hakkasid juba püssirohtu ja sõjariistu teise kohta tassima, lauldes töö juures, kuna kapten ja mr. Arrow järele valvasid.

Uus sisseseade meeldis mulle väga, terve laev oli läbi vaadatud; kuus magamisaset oli päras, tagapool päämist laadungiruumi, ning ühenduseks köögi ja võõriruumiga oli ainult tagavarakäik parda äärt mööda. Alguses arvati asetada sinna mr. Arrow, kapten, Hnuter, Joyce, doktor ning skvair. Nüüd otsustati meid kahekesi Redrutiga kahesse asetada, kapten ju mr. Arrow pidid magama üleval kajutis, mis suurendati. Ehk ta küll madal oli, jätkus ruumi kahele ning iseäranis tüürimees näis selle korralduse üle rõõmustavat. Võib olla, kahtlustas ta meeskonda, mis küll ainult arvamiseks jääb; sest, nagu kuulete, ei tulnud meil ta arvamist kaua arvesse võtta.

Tassisime püssirohtu ja sõjariistu parajasti, kui tulid kaks viimast meest koos Pika Johniga paadiga kaldalt.

Kokk ronis ahvi osavusega üles ning nähes, mis me teeme, küsis: „O-ho, mis see on?“

„Viime püssirohtu teise kohta, John,“ vastas keegi.

„Mis jaoks?“ hüüdis Pikk John. „Vaja kasutada hommi-kust mõõna.“

„See on minu käsk,“ ütles lühidalt kapten. „Laskuge alla, mehed tahavad varsti süüa.“

„Ja, ja, sir,“ vastas kokk; ning mütsi puudutades kadus ta kööki.

„See on tubli mees, kapten,“ ütles doktor.

„Väga võimalik, sir,“ tõendas kapten. „Ettevaatust, mehed, ettevaatust...“ oli ta madruste juures, kes püssirohu vaati veeretasi; ning nähes mind vahtimas, hüüdis: „Hei, poiss! Mine koka juure ja küsi tööd.“

Ning kui ma eemale ruttasin, kuulsin teda doktorile valjusti ütlevat:

„Mul ei tohi olla pailapsi laevas.“

Tõesti, nüüd olin skvairiga päris ühel nõul ning vihkasin kaptenit südamest.

10. p ä ä t ü k k.

Reis.

Öö möödus kibedas töös kõigi asjade kordaseadmisel; ilmusid paaditüed skvairi sõpru, mr. Blandley ja teised, soovides hääd reisi ja õnnelikku tagasijõudmist. „Admiraal Benbow“s ei olnud ialgi öist tööd; sellepärast olin väsinud kui

koer, kui vähe enne päikesetõusu pootsmanni vile helas ja meeskond ankruspilli juure asus. Oleks ma kaks korda rohkem väsinud olnud, ma ei oleks siiski tekilt lahkunud; kõik oli uus ja huvitav — lakoonilised käsud, hele vile, paikadele ruttavad mehed, laternate hämaras valguses.

„Noh, Barbecue, lase laul lahti,“ hüüdis keegi.

„Aga kaua,“ lisas teine juure.

„Hää küll, seltsimehed,“ vastas Pikk John, kes seisis. kark kaenla all, ning korruga kuuldus laul, mis mulle nii tuttav:

„Viisteist meest surnukirstul. . .“

Ja terve meeskond lõpetas kooris:

„Hõissassa, ja pudel rummi!“

Ning see „hõissassa“ kiirustas tööd.

Seesama „hõissassa“ viis mu tagasi „Admiraal Benbow“sse; arvasin kuulma kapteni häält kooris. Kuid juba kerkis ankur, juba ilmus veepinnale ninasse; purjed paisusid ning kallas ja laevad hakkasid kaugenema; enne kui jõudsin uinuda, algas „Hispaniola“ reisi Varanduste saarele.

Ma ei kirjelda reisi üksikasjaliselt. Ta oli tõesti õnnelik. Laev osutus hää, meeskond — vilunud merimehed ning kapten tundis oma ametit põhjalikult. Kuid enne saabumist Varanduste saarele juhtusid paar-kolm asja, mis väärt, et neist jutustada.

Esimeseks osutus mr. Arrow halvem, kui kartis kapten. Tal ei olnud mõju meestesse, ning need tegid temaga, mis tahtsid. Kuid see ei olnud veel paheim; päeva paari pärast pääle väljasõitu hakkas ta ilmuma tekile segaste silmade. punaste palede, pehme keele ning teiste joobnud oleku tunnustega. Kordkorralt salliti teda ikka vähem. Mõnikord haavas ta ennast kukkudes; teinekord lebas ta päeva läbi voodis; vahest oli ta päeva ehk paar kaine ning täitis omi kohuseid peaaegu rahuldavalt.

Arusaamata oli, kust sai ta juua. See oli laeva saladus. Kui palju meie ka ei jälginud, teada ei saand, ning kui küsisime talt, siis naeris ta lihtsalt näkku, joobnud olles, kainelt tõendas ta pühalikult, et joo ainult vett.

Ta ei olnud üksi kasuta, vaid isegi kahjulik, paha eeskujuna meestele ning, mis hullem, võis ennast kord nii tappa; sellepärast ei imestanud ega kurvastanud see kedagi, kui ta kord tormisel pimedal ööl jäljetult kadus ning enam ei ilmunud.

„Üle parda!“ ütles kapten. „Hüva, mu härrad, see päästab ta vähemalt vangiraudadest.“

Kuid olime nüüd ilma tüürimeheta ning oli vaja ühte meestest selleks määrata. Pootsman Job Anderson oli kohasim meestest ning, jäädes vanasse ametisse, täitis ta osalt

tüürimehe kohuseid. Mr. Trelawney oli tuttav merisõiduga, ning ta teadmised tegid ta kasulikuks hää ilmaga vahipidamisel. Ning roolimees Israel Hands oli vana vilunud merimees, kelle kätte hädakorral mitugi tööd võis usaldada. Tema oli John Silveri usaldusmees ja kui ma juba nimetasin seda nime, siis jutustan ka temast, Barbecuest, nagu mehed kokka hüüdsid.

Laeval sidus ta kargu enesele kaela, et käed vabad hoida. Tore oli vaadata, kuidas ta, toetades kargu vastu seinä, kohanes laeva kiikumisele ning toitu valmistas rahulikult, nagu kuival maal. Naljaka oli, kuidas ta tuulise ilmaga üle teki läks. Laiematel kohtadel oli paar trossi kinnitatud, kust ta võis kinni haarata — need hüütigi Pika Johni tugi-puudeks; ning tema liikus tekil ühest kohast teise, niisama kiiresti, kui teisedki, tarvitades kord karku, kord nõõre selleks. Mehed, kes temaga enim koos olid teeninud, kahetsesid, et ta nii vigane oli.

„Ta ei ole sugugi harilik inimene, see Barbecue,“ ütles mulle roolimees. „Noorelt sai ta hää kooli ning rääkida võib ta kui raamat, kui aga tahab; ja vahvust — lõvi pole midagi temaga võrreldes! Nägin, kuidas ta nabis kinni neli meest ja kopsis pääd kokku neil — ilma sõjariistata.“

Kõik meeskond tundis ta vastu aukartust ja kuulas. Ta oskas igauhega rääkida, igauhele midagi hääd teha. Minuga oli ta ütlemata lahke ning rõõmustas alati, kui läksin kööki, mis nüüd puhas oli kui peegel. Läikivad nõud rippusid seinal ning ühes nurgas oli puuris papagoi.

„Tule siia, Hawkins,“ rääkis ta. „Aja vähe juttu Johniga. Istu ja kuula uudiseid. Kapten Flint — ma hüüan papagoiid kapten Flintiks kuulsa meriröövli järele — kapten Flint ennustab hääd reisi. Eks ole, kapten?“

Ning papagoi algas hirmus kiiresti: „Kuldraha! Kuldraha! Kuldraha!“ kunni viimaks John oma taskurätikuga puuri kattis.

„See lind, võib olla, on,“ rääkis ta edasi, „aastat kakssada vana, Hawkins, — nad elavad kaua; ning kui keegi on rohkem kurjust näinud, siis peab see olema kurat ise. Ta sõitis Englandiga, kapten Englandiga, suure meriröövliga. Ta on käinud Madagaskaris ja Malabaris ja Surinamis ja Providence'is ja Portobellos. Ta oli säääl juures kui leiti hukkunud laev; sääält õppis ta selle: „Kuldraha!“; pole ka ime: kolmsada viiskümmend tuhat leiti neid säääl, Hawkins! Ta oli „Viceroy of the Indies“ valdamise juures, kuid näib olema alles laps. Kuid sa oled unustanud püssirohtu, kapten, mis?“

„Üle staagi minema!“ kriiskas papagoi.

„Ta on vana merimees,“ ütles kokk selle pääle harilikult ja andis papagoile suhkru taskust, ning siis hakkas see puuri

varvade kallal nokitsema, kirudes kõige halvemate sõndega. „Näed,“ seletas siis John, „ei või puutada tõrva, ilma et määriks, poiss. See vana süütu lind vannub tulist kurja, kuid võid kindel olla, et ta seda ise ei tea. Ta teeks niisama preestri ees.“

Skvair ja kapten Smollett osutasid kõik aeg külmust üksteise vastu. Skvair ei teinud sellest väljagi; ta põlgas kaptenit. Kapten omalt poolt rääkis ainult siis, kui teda küsiti, vastates teravalt ja kuivalt, ilma liigsete sõnadeta. Lõpuks pidi ta siiski tunnustama, et ta eksis, et on meeskonnas mõned tublid mehed ja et kõik peavad ennast ülal hästi. Mis puutub laevasse, siis armastas ta seda päriselt. „Tema pääle võib kindlam olla kui mees oma laulatatud naise pääle, sir. Kuid,“ lisas ta juure, „meie ei ole veel tagasi, ja mulle ei meeldi see reis.“

Siis pööras harilikult skvair selja ja hakkas käima tekil edasi-tagasi, nina püsti.

„Veel natuke,“ ütles ta, „ja mu kannatus katkeb.“

Mitme tormi käes olime, ning veendusime „Hispaniola“ häis omadusis. Kõik laeval näisid olema rahul, ning pidi olema väga nõudlik, et seda mitte olla; sest minu arvates ei ole Noast saadik ühtki meeskonda nii hellitatud. Vähemalgi põhjusel anti kahekordne portsjon groggi, olgu mõni tähtpäev ehk kuulis skvair, et mõnel meestest sünnipäev; tünn õunu seisis kõik aeg lahtiselt alumisel tekil, ning igauks võis maiustada kui tahtis.

„Iialgi ei ole tulnud midagi hääd sarnasest asjast,“ ütles kapten dr. Livescyle. „Mehi hellitada, tähendab teha nad kuraditeks. Nii arvan ma.“

Kuid tuli hääd õunatünnist, nagu kuuleme; poleks teda olnud, ei oleks meie midagi kuulnud ning oleksime kõik hukkunud äraandjate käe läbi.

Juhtus see nii:

Kasutasime passaate, et saabuda saarele, — ei või öelda rohkem, kus ta asub — lähenesime talle iga päevaga ning vaatasime ööd ja päevad, on ta juba näha. Arvutuste järele pidi see olema viimne päev meie pikast reisist; samal ööl, või hiljemini järgmisel hommikul pidime nägema Varanduste saart. Oli koos S. S. W., tasane tuul küljelt ning meri rahulik. Tasa liikus „Hispaniola“, ning sukles vahetevahel, tõstes terve pilve piisku. Kõik, all ja üleval, olid töös; kõik olid hääs tujus, sest lähenesime oma reisi sihile.

Lõpetasin töö pääle päikese loojangut ning tahtsin juba minna magama, kui tuli himu õunte järele. Jooksin tekile. Vaht vaatas ettepoole, otsides saart. Mees tüüri juures jälgis

purje ning vilistas tasakesti endamisi. Ainsa helina kuuldus tasane merekohin vastu laeva.

Ronisin tünni ning leidsin säääl üheainsa õuna veel, istudes säääl pimedas, kuuldes ainult mere kohinat, laeva kiikudes, jäin natuke magama või tukkuma, kui korraga tõukas tünni keegi raske mees, istudes lähedale maha. Tünn võpatas, kui ta õla vastu seda toetas, ning ma tahtsin juba välja karata, kui mees rääkima hakkas. See oli Silver, ning ta ei jõudnud öelda tosinat sõnu, kui ma juba ühegi hinna eest ennast ei oleks näidanud vaid tünni põhjas värisedes kuulasin. Neist tosinast sõnast taipasin, et mu käes on kõigi ausate inimeste elu laeval.

11. p ä ä t ü k k.

Mis ma kuulsin tünnis.

„Ei, mitte mina,“ ütles Silver. „Flint oli kapten; mina oma vigase jala tõttu olin ainult abiline. Kaotasin jala säälsamas, kus vana Pew oma silmad. Mind ravitses hää kirurg — ülikoolist, Ladina keel selge kui vesi ja mis kõik veel; kuid ta poodi kui koer „Corso Castle“il, ning kuivatati päikese käes. Need olid Roberti mehed ning see kõik tuli laeva nimede vahetusest, nagu „Fortuna“ ja teised. Minu arvates, nagu laev ristiti, nii ta peab jääma. Nii oli „Cassandra“ga, mis meid Malabarist tagasi tõi, pääle seda, kui England „Viceroy of Indies“i valdas; nii oli ka Flinti vana laevaga, „Walrus“iga, mis oli läbi ligunenud punase verega ja kullaladungi all peaaegu põhja vajumas.“

„O—o!“ hüüdis teine hää, kelles tundsin noorema mehe laevas, imeteldes, „ta oli tore mees, see Flint!“

„Davis oli ka ikka mees, igatahes,“ ütles Silver. „Ma ei sõitnud koos temaga; esiteks Englandiga, pärast Flintiga, see on kõik mu lugu; ning nüüd olen omal käel väljas, nii öelda. Pääle Englands oli mul üheksasada, ning pääle Flinti — kaks tuhat. Sellest jätkub mehele eespool masti — kindlas pangas. Kus nüüd on kõik Englandsi mehed? Ei tea. Aga Flint? Suuremalt jaolt siin, rõõmustades, et pääsid, sest mõned neist pidid juba kerjama. Vana Pew, pääle seda, kui ta kaotas silmad, kulutas aastas tuhat kakssada naela, nagu mõni lord parlamendis. Kus ta on nüüd? Well, nüüd on ta surnud ning maa all, kuid kahe aasta eest nälgis ta. Ta kerjas ja varastas ning mõnikord tappis isegi, kuid oli siiski näljas, tõepoolest.“

„Tähendab, ei olnud kasu sellest kõigest,“ vastas noorem mees.

„Lollidele ei too ta iialgi kasu, võite kindel olla,“ hüüdis

Silver. „Kuid kuulake: teie olete noor ja tark, ja ilus. Mina nägin seda esimese pilguga ning rääkisin teiega kui mehega.“

„Võite kujutelda, mis ma tundsin, kuulates kuidas see vana nadikael kõneles, just neidsamu sõnu, mis mullegi. Ma oleks ta tapnud, oleks ma saanud läbi tünni seda teha. Ta kõneles edasi, teadmata, et teda kuuldakse.“

„Siin on härrad õnneotsijad. Nende elu on raske ning nad riskeerivad sellega, kuid nad söövad ja joovad kui võitlus-kuked, kuid reisi lõppedes on neil tasuks sajad naelad sadade pennide asemel. Muidugi, see kulutatakse jälle rummule ja prassimiseks ning siis lähevad nad jälle merele särgiväel. Kuid nii ei ole minuga. Mina annan kõik hoiule, natuke siia, natuke sinna, ühte kohta mitte liiga palju, et mitte kahtlust äratada. Ma olen juba viiskümmend aastat vana, pange tähele; pääle seda reisi hakkab elama kui härra. On juba aeg, ütlen ma. Vahepääl elasin hästi, tegin, mis tahtsin, magasin pehmes voodis ja sõin hästi. Ning kuidas ma algasin? Eespool masti, nagu teiegi!“

„Hüva,“ vastas teine, „kuid nüüd on kadunud teie raha, eks? Pääle seda ei julge te oma nägu näidata Bristolis.“

„Mis te arvate, kus ta võiks olla?“ küsis Silver pilkavalt.

„Bristolis, pankades,“ vastas ta kaaslane.

„Ta oli,“ vastas kokk, „ta oli, kui me ankru hiivasime. Kuid nüüd on ta kõik minu vanaeide käes. Ning „Kiiker“ kõige-ga on müüdnud ja eit juba ootamas mind. Ma ütleks teile, kus, sest ma usaldan teid, kuid teised hakkaks kadestama.“

„Kuid kas te võite oma naist usaldada?“ küsis teine.

„Härrad õnneotsijad,“ ütles kokk, „ei usalda üksteist, ning neil on õigus. Kuid minuga on teisiti. Kui mind keegi petab, noh, see juba ei ela ühes maailmas vana Johniga. Kartsid mõned vana Pew'd, kardeti ka Flinti, kuid Flint kartis mind. Teda kardeti, sellega ta uhkustas. Meeskond oli tal tooreim, Flintil; isegi kurat oleks kartnud sarnaste meestega merele minna. Well (ma ei ole sugugi kiitleja), kuid minu olles Flinti abiline, olid need kõrilõikajad tasasemad kui lambad. Võite julge olla vana Johni laeval.“

„Teate, mis ma ütlen,“ rääkis poiss: „põrmugi ei meeldinud mulle see lugu, enne kui oleks teiega rääkinud. Kuid nüüd: siin on mu käsi!“

„Vahva poiss olete teie ja tark,“ vastas Silver, patsutades teise kätt, nii et tünn värises, „ilusamat pääd härra õnneotsija jaoks ei ole ma iial näinud, kui teie oma.“

Seks ajaks hakkasin ma nende termiine juba mõistma. „Härra õnneotsija“ tähendas nende keeles lihtsat meriröövli, ning stseen, mille päältkuulajaks olin, oli ausa mehe hukutamine -- võib olla viimse tervel laeval. Selle kohta sain

varsti selgust, sest Silver vilistas ning kolmas mees tuli ja istus teiste juure.

„Dick on meie poolt,“ ütles Silver.

„O, ma teadsin, et Dick meie poolt on,“ vastas roolimehe Israel Handsi hää. Ta ei ole loll, see Dick.“ Ta näris vähe oma tubakajunni ja sülitas. „Aga,“ algas ta, „vaat, mis ma tahaks teada, kui kaua me siin hääd ilma ootame? Mul on villand kapten Smollettist; ta on mind küll juba vihastanud, kuradi pärast! Ma tahan ta kajutisse, tahan nende viinu ja toite.“

„Israel,“ ütles Silver, „su pää ei ole iialgi olnud tugev, iialgi. Kuid sa võid kuulata, ma arvan; kõrvad on sul suured küll. Tead, mis ma ütlen: sa magad ees, elad halvasti ja räägid viisakalt ja oled karsklane, kunni ma märku annan; võid selles kindel olla, mu poeg.“

„Hüva, olen ma midagi öelnud?“ urises roolimees. „Kuid millal see on? Seda tahtsin ma teada.“

„Millal! võtaks sind!“ hüüdis Silver. „Hää küll, kui sa just teada tahad, ma võin öelda, millal. Siis kui ma võin juba juhtida. Praegu juhivad laeva meie jaoks esimese järgu merimees, kapten Smollett. Siin on skvair ja doktor kaardiga — tean ma, kus see on? Mitte rohkem teist. Hüva, las otsivad doktor ja skvair varanduse üles ja aitavad ta laeva tuua. Siis vaatame. Võiks ma teid usaldada, ma laseks kapten Smolletti laeva poole teeni tagasi viia ja hakkaks siis pääle.“

„Miks? Meie oleme, ma arvan, kõik merimehed siin,“ avaldas Dick arvamist.

„Meie oleme kõik madrused, mõtled sa,“ sähvas Silver. „Meie võime kõik koosi hoida, kuid mitte arvutada. Teie rikuksite kõik ära, mu härrad. Saaks ma oma tahtmise järele teha, ma jätaks kapten Smolletti vähemalt passaatideni, siis poleks meil karta vigaseid arvutusi ja lusika täit vett päevas. Kuid ma juba tean teiesuguseid. Lõpetan nendega saarel, niipea kui varandus laeval, kui kahju ka ei ole. Kuid teie ei ole õnnelikud, kunni te ennast täis juua ei saa. Kurat võtaks, süda valutab sõites teiesugustega.“

„Jäta juba, Pikk John,“ hüüdis Israel. „Rääkis keegi sulle vastu?“

„Mis te arvate, mitme suure laeva valdamist ma olen näinud? ja mitut poissi kuivamas päikesepaistel nõõri otsas?“ hüüdis Silver. Ja kõik sellepärast, et ruttasid ja ruttasid ja ruttasid. Kuulete? Ma olen mõndagi asja näinud merel. Kui teie oskaks õige koosi seada ja tuult kasutada, teie sõidaks tõllas ringi praegu. Aga ei! Tean juba teid. Homme saate oma rummiportsjoni ja varsti kõigute võllas!“

„Igaüks teab, et sa oskad rääkida, John; kuid olĩ teisĩ,

kes oskasid sedasama, mis sinagi," ütles Israel. „Nad armastasid lõbu. Nad ei olnud nii uhked, vaid pummedlasid ja olid hääd seltsimehed.“

„Nii?“ küsis Silver. „Ja kus nad on nüüd? Pew oli sarnane — ta suri sandina. Oli Flint, ta suri rummist Savannahs. Nad olid tublid mehed, ja — kuid kus nad on nüüd?“

„Kuid,“ küsis Dick, „kuí nad meil käes on, mis nendega siis teha?“

„Vaata, see on juba minu mees!“ hüüdis kokk waimustusega. „See on hoopis teine asi. Mis te arvate? Tühjale saarele jätta? See oli Englandi komme. Või — kõri maha? Nii tegid Flint ja Billy Bones.“

„Billy oli mees,“ ütles Israel. „Surnud ei hammusta — ütles ta. Hüva, nüüd on ta ise surnud; ta teab nüüd, kuidas lagu õieti on; tugev käsi oli Billyl.“

„Õigus!“ tõendas Silver. „Tugev ning kiire. Kuid pange tähele: mina olen pehme mees — päris gentleman; kuid aeg on tõsine. Mina hääletan — surma poolt. Kui ma juba parlamenti saan ning tõllas sõidan, ei taha ma sugugi, et mõni neist tindisolkijaist sääl kajutis ootamata ilmuks nagu kurat palve ajal. Ootama peab, ütlen ma; kuid, tuleb paras aeg, siis ei tohi magada.“

„John,“ hüüdis roolimees, „sina oled päris mees!“

„Sa ütled sedasama, Israel, kui näed, mis tuleb,“ ütles Silver. „Ainult ühte nõuan — Trelawneyd enesele. Nendesamade kätega tahan ma ta vasikapää otsast väänata. Dick, ole tubli poiss,“ lisas ta juure, „too mulle tünnist üks õun, tahan oma pasunat vähe niisutada.“

Võite kujutelda mu hirmu! Oleksin välja karanud ja ära jooksnud, kuid polnud jõudu selleks; kõik mu liikmed tardusid.

Kuulsin, kuidas Dick hakkas tõusma, kuid keegi takistas teda ning Handsi hääl kuuldus:

„Jäta parem! Mis sa imed seda rämpsu, John. Anna juba rummi.“

„Dick,“ ütles Silver, „mul on väike vaadi täis. Võta võti, vala säält ja too siia.“

Ehk küll hirmunud, tuli mul siiski meele, et mr. Arrow võis säältsamast juua saada, kunni ta viimaks hukkus.

PIDUSÖÖK HIINAMAAL.

Si ole midagi huvitavamat (jutustab keegi reisija Austriast), kui pidusöök Shanghai sadamalinna. Selle korraldas keegi Hiina kaupmees meie auks. Kell 2 algas pidu. Maja, kuhu läksime, oli, nagu kõik rikkamate hiinlaste elumajad, 2 meetri kõrguse valgeks värvitud müüri ümbritsetud. Kui me mitmest kitsast koridorist läbi olime läinud, jõudsim pãris eluruumidesse. Need olid suurte värviliste laternatega kaunis-

Tervitusviis Tõbetis:

tõbetlane kergitab tervituseks mütsi, kããnab siis pahema kõrva ettepoole ja ajab keele välja. Seda loetakse säälpool kõige peenemaks tervitusviisiks.

tatud, mis, oma suure arvu pããle vaatamata, pehmet, mõnusat valgust andsid. Kullaga ilustatud seintel rippusid kollastel pãberi rullidel musta tuschiga kirjutatud salmid ja tarkussõnad vana Hiina kombe jãrele.

Õhtusõõgiks ei olnud kaetud suurt pikka lauda, nagu seda harjunud oleme nãgema Euroopas. Sããl olid vãikesed neljakandilised, punase kaleviga kaetud lauakesed, mille äãre kolm eurooplast ja üks hiinlane istuma asetati.

Hiina imelikud kombesed esinevad väga tähelepanuväärtalt ka söögilauas. Niisama nagu hiinlane tervitades pöördub katab, selle asemel et teda paljastada; auvõõrale koha annab pahemale poole, mitte paremale; esivanemaid tõstab kõrgemasse seisusse järeltulijate asemel; kirjutab paremalt poolt vasakule; leina aegu valgeid riideid kannab; iga viimase habeme jälje oma näolt hävitab, selle asemel, et habet mehe auks pidada. — samuti algab hiinlane oma lõunasööki sellega, millega meie seda lõpetame, nimelt magusate küpsiste ja puuviljaga.

Kui lauda istusime, olid lauad juba suure hulga väikeste kirjuks maalitud portselaan taldrikutega kaetud, millel väga mitmesuguseid toitusid leidis. Olime alles juurdlemas, mis imelikud road küll sel ja sel taldrekul võiksid olla, kui meie lauanaaber, hiinlane, meile juba oma pikkade pulkadega (hiinlased ei tarvita kunagi laua juures nuge, kahvleid ega lusikaid, nende aset täidavad kaks siledaks poleeritud pulka; kõik söögid peab sääl muidugi sellekohaselt peeneks tehtuna lauale toodama) igast üksikust taldrekust hakkas meile ette panema ja ikka kõige paremaid palasid. Et aga keegi ei ütleks, et pulgad mitte küllalt puhtad ei ole, tõmbas ta need mõlemad oma huulte vahelt läbi ja lakkus need niiviisi puhtaks igakord, kui ta midagi uut võttis ja meile taldrekule ladus.

Suurem hulk söökidest oli meile tundmata. Hiina köögi tähtsamaks kohuseks peetakse sööke tundmataks teha ja nende loomulikku maitset muuta. Nii siis kostitati meid sel korral mitte ainult pääsukese pesade ja aurutatud konnadega, vaid ka praetud siidiusside, haikala soomuste, bambusjuurte, merirohu, välja haudumata kanapoegade ja mitme teise Hiina peenema söögiga. Kolm korda kaeti lauad uute söökidega, nii et vähemast 50 isesugust rooga oli valmistatud. Lihasöögid olid ikka vähemuses ja toodi väikseiks tükkideks lõigatuna lauale; selle eest anti riisi ja keeduvilja kõiksugu ennemõtle-mata kujul.

Pidusöögi lõppu tähendati tõstes söögipulgad üles otsa- esise kõrguseni ja asetades neid siis kaalsihis teetassidele.

KUIDAS PROJEKTSIOON APARAATI E HITADA.

Projektsioonaparaat tuletab udupildi aparati meelde, erineb viimasest aga seega, et temaga peale läbipaistvate piltide ka läbipaistmatuid pilta näitelinal näidata saab.

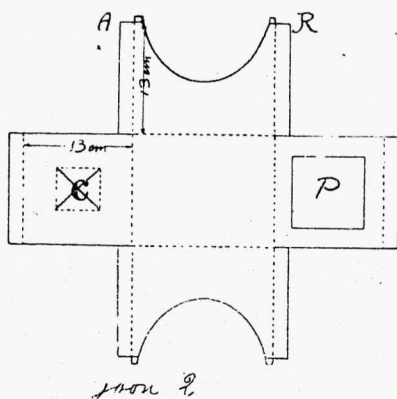
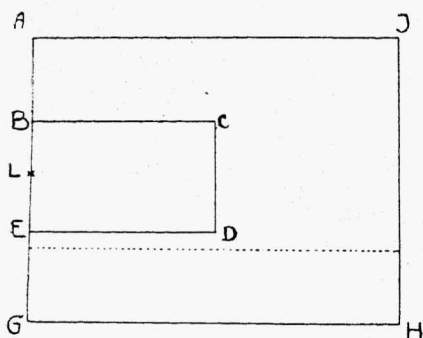
Ülevahtnimetatud aparati on väga lihtne kodus väikeste kuludega ehitada, kui on umbes 3—4 cm. läbimõõduga kaksikumer lääts leitud. Seda läätsa, või, nagu mõned teda nimetavad, suurekstegevat klaasi, võib võrdlemisi odavalt igast optika kauplusest osta.

Päälle läätsa on tarvis veel järgmisi materjaale: leht tihedat, mitte väga paksu pappi (kartongi), kõva niiti ja tükike plekki. Kui palju üht või teist materjaali tarvis on, oleneb ehitatava aparadi suurusest, mis omakord oleneb lambist, mida seks otstarbekes tarvitatakse.

On nüüd kõik materjaal käepärast, võib aparadi ehitamisele asuda.

Kõige päält muretseme omale võimalikult heleda valgusega lambi, soovitav elektri, mille kõrguse ja laiema koha ümbermõõdu ära mõõdame. Siis joonistame papile nelinurga AJGH (vaata joon. 1), millel külje JH pikkus oleks 5 cm. pikem kui lambi kõrgus. Külge AJ olgu 7 cm. pikem kui lambi laiema koha ümbermõõt. See nelinurk lõigatakse papist korralikult välja.

Peale selle mõõdetakse lambi leegi kõrgus lauast. Oleme et leegi kõrgus on LH. Punkt L-st mõõdame mõlemale poole mööda joont AO 6,5 cm. (6½ cm.). Nii saame punktid

B ja E, millede järele joonistame nelinurga BCDE nii, et külgede BE ja CD pikkus oleks 13 cm., kuna BC ja ED pikkus pool AJ-st. Nelinurk BCDE lõigatakse ka välja.

Siis tuleb saadud papile joon. 1. näidatud punktiir joont mööda augud sisse torkida, et lambi põlemisele tarvilist õhuvoolu saada. (Elektri valguse tarvitamisel muidugi aukusid tarvis ei ole).

Nüüd tuleb see papist kujund ettevaatlikult toruks kokku keerata nii, et ääred AG ja JH natukene üle teine teise lähevad. Siis õmmeldakse ääred korralikult kõva niidiga kokku. Neljanurgeline auk torus peab just lambi leegi kohal olema, kui lamp toruga kaetud on.

Sinna auku torus kinnitakse karp kaksikkumera läätša ja piltide tarvis.

Seks otstarbeks joonistame papile joon. 2. näidatud kujundi. Mõõdud on antud joonistusel, peale AR pikkuse, mis võrdub toru läbimõõdule.

Ristitaoline kujund lõigatakse papist välja, seal juures tuleb papp mööda ühetaolist joont täiesti lahti lõigata, kuna punktiiriga äranäidatud jooni mööda ainult pool e papi paksuseni läbi lõigatakse. Kui nüüd paremalt poolt nelinurk P välja on lõigatud ja nelinurk C-s diagonaalid läbi lõigatud, paneme karbi pooleni lõigatud jooni mööda kokku ja õmbleme kinni. Siis lükatakse ruudu C diagonaalide läbilõigetest saadud kolmnurgad karbi sisse.

Kui lõpuks karp valmis (joon. 4 B), paneme ta peatorus olevasse avausse nii, et ülemised ja alumised poolkuu sarnased otsad umbes ühe cm. võrra torusse läheks, kõrval küljed õmbleme aga toru külge.

Joon. 3. järele lõikame papist välja nelinurga, mille mõõdud antud joonistusel. KL pikkus on natukene lühem, kui joon. 2. oleva ruudu C ühe külje pikkus. Mõöda punktiir jooni tuleb papp jällegi ainult poolest saadik läbi lõigata. Saadud lõigete järele pöörame nelinurga toruks kokku ja õmbleme ääre b ääre a külge niidiga kinni. Ääred cdek keeratakse toru sisse.

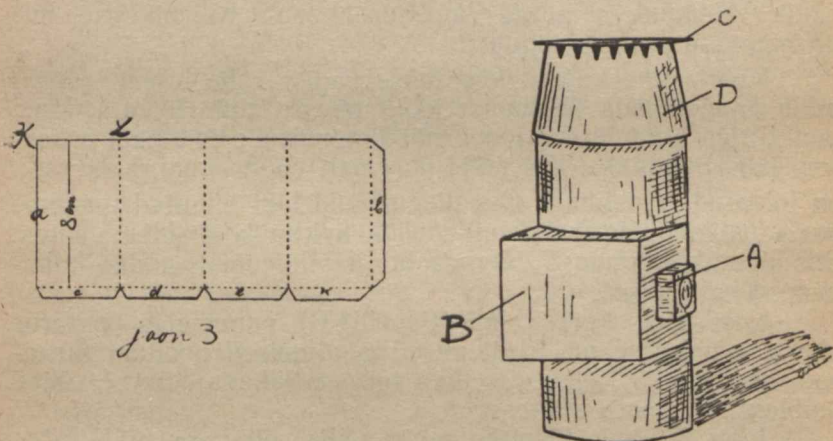
Siis lõikame papist kaks saadud neljakandilise toru avause suurust ruutu välja. Nendesse ruutudesse lõikame ümmargused augud, mis natuke väiksemad oleks, kui meie läätš. Nüüd võtame läätša, paneme ta papist ruutude vahele ja õmbleme ruudud kokku.

Niiviisi ümbrikus oleva läätša õmbleme neljakandilise toru äärte c d e k külge kõvasti kinni.

Saadud läätšaga toru, mida objektiiviks kutsutakse (joon. 4 A), lükame läbi ruudu C neljakandilise karbi sisse, kusjuures sissepoole litsutud kolmnurgad teda kenasti kinni hoiavad.

Et valgus, mis ülemisest aparaadi otsast tuleb, meid ei segaks, katame selle, nagu joon. 4 näha, tömp koonuse taolise kupliga (D) kinni. Selle koonuse hambuliseks lõigatud ülemise avause katame pärast plekiga (joon. 4 C).

Seega olek saparaat valmis. Teda tarvitatakse järgmiselt: süüdatakse hästi kordaseatud heleda valgusega lamp põlema ja pannakse laua peale, umbes 2—3 meetri kaugusel seinast, millele valge lina piltide näitamiseks on tõmmatud. Siis kaetakse lamp aparaadiga nii, et lääts lina poole tuleb. Vabaks jäänud neljakandilise avause peale karbis paneme soovitud pildi. Heledasti valgustud pilt saadab kiired läätsa pääle, kes nad lina pääle juhivad. Tagajärjena näeme sääli hästi suurendatud pildi kujutust. Kui kujutus on udune, tuleb ettevaatlikult liigutada läätsaga toru edasi ehk tagasi seni, kunni kuju täiesti selgeks ja teravaks saab.

Nii võime näitelinal vaadata suurendatult mitte üksi pilte, vaid ka igasugu väikseid putukaid ja lehti, kui meie nad paberile kleebime ja nendega samuti talitame, kui piltidega.

Ülemal kirjeldatud aparaati võib muidugi mitmes teisesdis valmistada, nii nagu see kellegile soodsam paistab olevat. Tahtsin siin ainult näidata võimalust sarnast aparaati ehitada. Iga ehitaja katsugu seda omalt poolt täiendada ja parandada.

Tehnik.

MIKU JA BIMBU.

Gori naljalugu.

(Järg.)

1. Poistel oli väike onnike puu otsas. Sääli istudes jutustasid nad teineteisele ilusaid muinasjutte ja, varjul teiste silmade eest, küpsetasid magusaid pähklakooke.

2. Kaelkirjak Täpp-Täpp oli väga uudishimuline. Kord, kui poisid koogiküpsetamisega ametis olid, hiilis ta onni juure ja pistis pää onni kitsast aknast sisse.

3. Ootamata külalist nähes ehmusid poisid ja kargasid onnist välja. Ka Täpp-Täpp kokkus hirmsasti. Ta tahtis pöörduda tagasi tõmmata, ent tõmbas enesele onni pähe. Tuli kukkus ümber ja onn lõi põlema.

4. Surmahirmus püüdis Täpp-Täpp end tulisest kroonist vabastada, ent asjata. Ahvile Kri-Krile sünnitas kaelkirjaku ahastus nalja. Ta istus puu ladvas ja naeris pilkavalt, et metskajas.

Rinaldo Rinaldini ehk röövliliit.

Noorte seiklused kolmes vaatuses, neljas pildis.

Z. Topeliuse järele Maisteri.

Rinaldo. Vait, vang, ära ärrita meid. Sind on asja pärast karistatud, sest sa peksid oma hobust nagu mõni lihunik. Kuid nüüd oled vang ja sõjariistuta; mine nüüd, oled vaba. Meie ei sõdi võidetud vaenlaste vastu. Mine politseiniku juure ja ütle talle, et Rinaldo Rinaldini, inimkonna vabastaja, võitleb ainult vägivalla ja ülekohtu vastu. Carl Moor, taluta vang maanteele ja anna talle vanker tagasi, kuid hobune lasse lahti, las läheb kuhu tahab.

Talupoeg (viiduna). Tont teid kliistriks leotagu, teie raamatuussid, hiirepojad, metslased. . .

Carl Moor (teda ära vedades). Kas sa juba ei lähe?

Talupoeg (vastu punnides). . . teie türklased, teie varesevarbad, kartulikäsnad (väljaspool näitelava, kunni teda enam ei kuulda) käbinärijad, öökullid, lipujunkrud, murjaanid. . .

Rinaldo. Murjaanid! Hahah, mees vaeneke sõimab iga kaalika eest, mis talt võeti. Riputage ta piits võidumärgiks koopa suule. Tulge, poisid, meie peame valmis olema,

et vaenlase piiramisele vastu panna. Kindlustagem koobas igast küljest. Õnneks on meil nüüd küllalt moona. (Lähevad röövlikoopasse).

Must Joonas (hiilib välja ja jookseb ära üle lava). Õnneks on mul nüüd juba terve pikk lugu jutustada.

(Kõik tüdrukud tulevad mustlaste riideis ja korvid käes, lauldes):

(Mustlastüdrukute laul).

Nüüd lähme, mets on jahe,
hää vilu olla t'as.
Sääl õhtu õhk on lahe,
ja lõhnab toomingas.
Sääl istmeks sammal siidist
ja peegliks allikas.
Sääl helgib pilveriideist
täht telgis sinavas.

Me tõttame öö-teile,
kus ööpik kutsub, hoi!
maailm on koduks meile,
uus, vaba, suur ja lai.
Meel rändes rõõmuline,
laul muretu me suus;
õeks meile õiekene
ja vennad linnud puus.

Preciosa. Tubli, tubli, minu tulised mustlastüdrukud. Nüüd istume vähe aega siin romantilisel Vasikamäel. (Istuvad).

Canonada (Mogrebinale). Kulla Roosa, anna mulle natuke oma marju; ma olen nii väsinud ja kõht on tühi.

Mogrebina. Ma ei leidnud midagi muud, kui kaks vana jõhvikat. Kuid säh, võta needki. Aga, muide, ma ütlen sulle, Maria, et minu nimi pole enam Roosa, vaid Mogrebina.

Canonada. Nii, tõsi küll. Sina oled Murrebina ja mina olen Canonada. Puh!

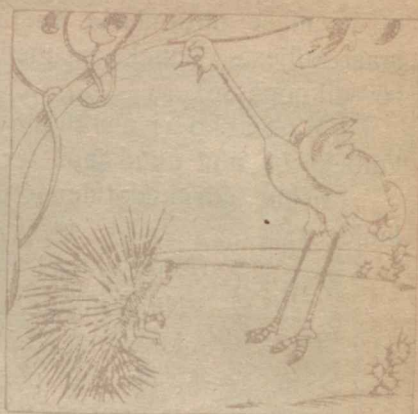
Esmeralda. Sina. Liisa, oled Tintomara. . .

Tintomara. Vuih, ei mina taha nihukest nime. . .

Esmeralda. Olgu aga pääle seesama, Tintokene,

5. Teised metsaelanikud aga olid hirmul, nähes põleva päraga Täpp-Täppi. Jaanalind Klu-Klu jooksis meeltheites ja otsis peidukohta. Viimaks leidis ta põõsa ja pistis pää sellesse.

6. Ent ees ei olnud põõsas, vaid siin kõssitas sama hirmunud okasloom Sähü-Sähü.

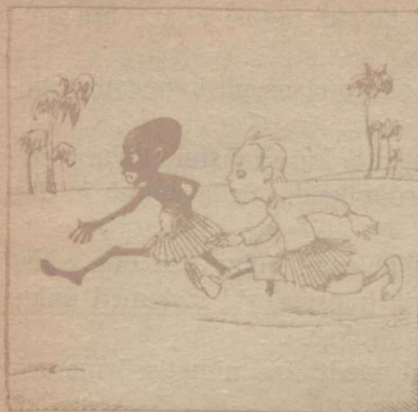

7. Ninasarvik Niss-Näss jooksis koldeda hirmuga põlevast Täpp-Täpist eemale ja sattus sarwega otse puu tüvesse. See oli sama puu, mille otsas istus kahjurõumuline ahv Kri-Kri.

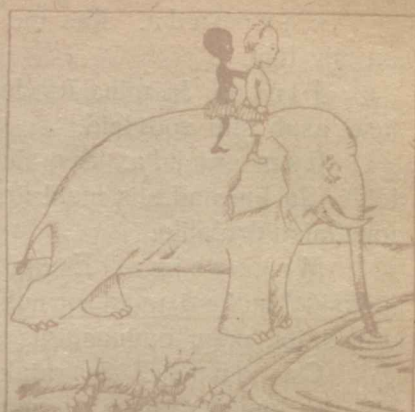

8. Põrutuse tagajärjel kukkus Kri-Kri puu ladvast alla otse möödator-mava Sähü-Sähü okasmetsa. Pilkev naer teise õnnetuse üle vaikis kohe.

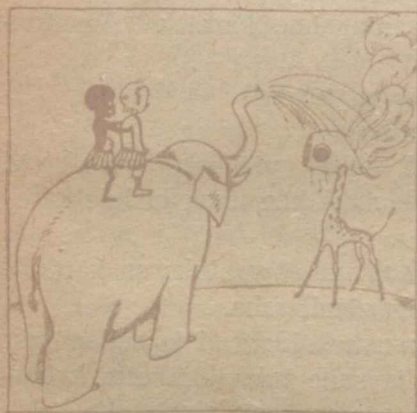
me võime ju selle rumala viimase poole ära ka jätta. Helmi Vallaste on Terzerola, see kõlab just nii nagu pih, pah, puh! Mina olen Esmeralda, ja minul peaks olema kits kaasas. Oleksin võtnudki ühes meie vana tallipässi, aga see sõge on nii kuri poksima.

9. Miku ja Bimbu nägid, et Täpp-Täppi hirmus surm ootas ja ruttasid abi tooma. Täpp-Täpp oli hää ja ilus loom ja poistel oli temast kahju.

10. Nad jooksid oma vana sõbra ele-vandi juure, istusid talle turjale ja juhtisid ta jõe ääre, kus elevant end tubliski veega varustas.

11. Siis traavisid nad õnnetuse ko-hale, ja elevant kustutas kerge vae-vaga tulikahju.

12. Ja Täpp-Täpp sai poistele hääks sõbraks.

Tinto. Hilja Kõrve on Preciosa. Tema peab hakka-ma meie abtessiks.

Preciosa. Ei, mitte abtessiks, . .

Esmeralda. No milleks me sind siis peame hüüdma? Ega's sind kõlba ometi kutsuda kapteniks või kapteninnaks.

Preciosa. Ei, ega ei kõlba, jah. Olgu siis abtess. Noh, lapsed, mis me nüüd teeme?

Canonada. Kas me ei läheks tagasi koju. Mu kõht on nii tühi.

Tinto. Ja mina kardan siin metsas nii kangesti. Kindlasti asub siin röövleid.

Esmeralda. See oleks tore, kui saaksime näha röövleid! Ja kui nad siis meid ära rööviksid. Seda juhtub ju tihti mustlaistüdrukuile.

Mogrebina. Ei ma nüüd enam julge siin olla. Nad lööksid kindlasti meid surnuks ja küpsetaksid südamed õhkuvairil sütel, nagu muinasjutus räägitakse. . .

Canonada. Ja raiuksid meilt ära nimetissõrme, ja siis see lendaks suure. . . metsa taha.

Esmeralda. Ära'nd ikka. Nad viiksid meid kuldlossi metsa keskele. Sää! kuulutatakse Preciosa kuningannaks, ja me kõik saaksime printsessideks.

Preciosa. Ja kui vanud jõhvikate asemel sööksime kuldõune hõbevaagnail. Siis vaataksime kätt. . . Aga kes säält siis nüüd vantsides tuleb?

Terzerola. Siin metsas on tondid!

(Kerjustüdruk tuleb pikkamisi).

Kerjustüdruk. Hääd, kallid, väikesed neiud ja preilid, andke mulle natuke raha, ma lähen linna endale katekismust ostma.

Preciosa. Tule siia. Kas me ei vaataks su kätt.

Tüdruk. Ei, ma paluksin ainult raha.

Preciosa. Me oleme mustlastüdrukud ja sellepärast peame saama su kätt vaadata ja sulle tulevikku ette kuulutada. Vaat nii, anna oma käsi, see maksab ainult ühe kuldüki.

Tüdruk. Kallis armuline preili, ei mul ole ühtki kuldükki.

Preciosa. See on üks kõik, ma teen vaestele seda ka hinnata. Vaatame siis. . . Siin on suur joon, ja see peidab end väikeste sekka. See tähendab, et sina oled printsess. kuigi hulgid nüüd kerjuse valeriideis.

Tüdruk. Kas mina olen printsess, või?

Esmeralda. Oled, hää laps, muidugi oled. Kas sa ei kuulnud, et Preciosa nii ütles?

Preciosa. Ja see pikk, pikk joon tähendab, et prints või kuningas armastab sind ja teeb sust ükskord kuninganna.

Tinta. Nii jah, vahest keiserinnagi.

Tüdruk. Kas minust tuleb keiserinna? Noh, küll siis tädi silmad suureks kukuvad. Ah, säält ta tulebki.

Külaeit (tuleb). Või siin sa vedeled, laiskvorst, aga linna ei jookse! Või sinul on aega siin seista ja laiselda, kesk süda päeva ajal!

Tüdruk. Tädi, tädi, need siin ütleavad, et mina olen printsess.

Eit (vihaselt). Mis sa lorised!

Esmeralda. Nii jah, Preciosa, meie abtess, ütles, et tema on printsess, kuigi ta nüüd on kerjaja valeriideis.

Mogrebina. Jah, kas te pole lugend Cendrilloni?

Tüdruk. Ja sellepärast, et kuningas mind armastab, teeb ta minust keiserinna.

Eit. Mis veel! Või keiserinna?

Canonada. Jah, on seda ennegi nähtud.

Preciosa. Andke oma käsi ka siia, kulla eit, siis ma kuulutan teile ka ette.

Eit. Kus hullu veel! Need nagu tahaks olla mustlased, ma arvan. Nihukesed hulgused! Ennäe kaabakate karja! Need just varastasidki kevadel mu kõige parema kana. Ja üks sest summast sai hiljuti häbisambas naha pääle, kaks nädalat tagasi. Ja teie tahaks nüüd ka olla sihukesed mustlased, teie?

(Tüdrukud vaatavad hirmunult üksteise otsa).

Terzerola. Noh, kulla mamm, me ainult teeme nagu oleksime.

Tinto. Jah, näete ju, et see on kõik ainult mäng.

Eit. Ilus mäng jah, tõepoolest! Kas saksa-lastel ei ole muud teha kui ennast mustlaste ja hulguste rõivi panna ja vaeste lastele padrata nihukesi hullustusi printsessidest ja keiserinnadest? Kas teate, mis ma teile ütleksin, kui oleksin teie ema?

Preciosa (uhkelt). Seda, et teie olete loll vanaeit, kes midagi aru ei saa romantikast.

Eit. Ei, vaid mina ütleksin: Vaat nii, silmapilk tagasi

koju, ja siis kooli, teie laisad, lolid lapsed! Õppige oma tunde ja õmmelge õmblusi, siis tulevad teist inimesed, aga ärge jookske ümber mööda maanteid vigurid tegemas, mis teile võivad tuua politsei kraesse ja rauad kätte ning jalga. Nii ma ütleksin. Ja hüvasti nüüd. Tule ära, Tiina (ära).

(Tüdrukud istuvad vähe aega kohmetanult ja vait olles).

Tinto. Politsei! Kuid see on ju hirmus!

Canonada. Kõlisevad ahelad! See on kole!

Mogrebina. Ei, mina lähen koju isa ja ema juure.

Terzerola. Mina ka.

Tinto ja Canonada. Meie ka.

Esmeralda. Mis sina arvad, Preciosa?

Preciosa. Kas olete nii rumalad, et lasete lollakal vanaeidel ennast ehmatada?